

Otroški križi.

Je-li ti je znana, mlada čitateljica, „družba Jezusovega Detinstva“ in njen lepi namen, reševati zavržene paganske otročiče in je vzgajati v krščanstvu? Ako še ne veš za-njo, ako se še nisi upisala, upiši se!

Sedaj pa poslušaj, kaj pripoveduje Rozika, marljiva nabirateljica darov za „Detinstvo“.

I.

Stanovali smo v malem mestu. Roditelji moji so imeli lepo hišo in veliko prodajalnico. Imela sem dva mlajša brateca, Srečka in Dragotina, in Marjeta je bila naša péstunja. Vse nam je šlo po sreči in dobro se nam je godilo. Oče so nas imeli jako radi, a le malokdaj so se mogli odtrgati od svojega dela in se z nami malo poigrati in pogovoriti, ker so imeli mnogo opravil v prodajalnici. Mati pa so bili malo domá: vse poletje so prebili vsako leto v toplicah.

S časoma se je pri nas izpremenilo. Oče so se trudili in potili še hujše od jutra do večera, in mati so se držali bolje dóma nego li po navadi. Tudi mi otroci smo čutili ta prevrat. Nad menoj so se mati večkrat togotili, Srečku in Dragotinu pa je celó šiba pela. Ali oče nam preženó to našo poparjenost. Zapišejo nas vse tri v družbo „Jezusovega Detinstva“, kar smo vže davno želeli. Tudi Jezuščka so nam kupili, kateremu smo se priporočevali, prosili ga in molili. —

Nekoč grem iz šole. Prišedši do dóma, vidim prodajalnična vrata — zaprta. Čudeč se hitim po stopnicah navzgor; kar začujem otožno govorico in obupno jokanje. Stopivši na vrh stopnic spoznam materin glás. Jokali so in kričali: „Vse, vse je izgubljeno, berači smo!“ . . . Prestrašena tečem do Marjete, ki me začne milovati: „Rozika, sedaj moramo nárazen!“ — „Zakaj, Marjeta?“ vprašam jo hlastno. — „Oh! gospodarstvo je prišlo v nič; ves trud očetov je bil zamán . . .“ Govorili sve še potem, a vže ne vem, kaj? Ko smo odvečerjali, otideta brata spat, a midve z Marjeto sve še govorili, dokler se ni popolnem stemilo. . . .

Kar se odpró vrata in glas očetov zakriči: „Pomagajte, mati so zblázneli!“ Malo ne brez zavésti dirjavi v materino sobo.

Moj Bog! take matere še nisem videla. Po sobi so razbijali, trgali podobe raz stene in si pulili lase iz glave. „Mati!“ zavpijem s prosečim glasom. Toda niso me slišali. Oče in Marjeta sta jih morala prijeti, a nista jim bila kos. Samó to še vem, da se je pridrevilo nekaj drugih ljudij v sobo na pomagaj, mene pa so odpravili v našo sobo. Čez nekaj časa pride Marjeta in mi pové, da so mati zblázneli ter so jih morali zvezati . . .

In lile so solzé na solzé, da sem se malo ne utopila v njih, a zaspati mi ni bilo moči. Pred Jezušekom sem klečala in molila za nesrečno mater, dokler me ni premagal spanec. A še sanje me niso pustile v miru.

Mater so pa odveli v blaznico.

Nekaj tednov smo še ostali v hiši in se tolažili. Ali tolažba je bila majhena, ko so nam prodali vse na javnej dražbi. Samó Jezušček nas ni zapustil. Tega smo obdržali. Tolažila sem brateca, tolažila očeta, da-si sem bila sama zeló

potrebna tolažbe: Ne tarnajte oče, bode vse bolje. Jezušček nas ni ostavil, če tudi nas je zapustilo vse, in Jezušček nas bode čuval še naprej. Saj je bil On tudi ubožen, zato nas bode tem raje imel, ker smo obožali . . . Prigovor pravi: Kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se glasi.

Tako sem tešila očeta in še zdaj se čudim, da sem znala tako govoriti, če tudi sem imela še le deset let. Oče pa so rekli: „Rozika, ti si moja jedina tolažba. Bodi še naprej tako dobra in pobožna, zaradi tebe nas Bog ne bode zapustil.“ In pokleknilo smo in molili k našemu Jezuščku; ko pa smo se spravljali spat, imeli so oče navado reči: „Kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se glasi“.

II.

Nekega jutra nas vzbudé oče prej kakor po navadi. Ko se vsi napravimo in poveže Marjeta vso našo ostalino v zvežnje, rekó oče: „V božjem imenu! sedaj pa gremo!“ Oče oprtajo kovček in primejo za ročico Dragotina, jaz pa si denem na glavo zveženj in peljem za roko Srečka. S hitrimi koraki in molče mahamo proti kolodvoru. Videlo se je, da je vsem težko, strašno težko pri sreci. Stopivši v vagon se odpeljemo. Bratec zaspita kmalu, jaz pa izprašujem očeta: „Ali se popeljemo daleč?“ „Daleč!“ odgovoré kratko. — „Ne pridemo li še nazaj?“ — „To vé Bog sam; mislim da nikoli.“ — „Oče, mi ta mesec še nismo plačali ničesar za „Detinstvo.“ — Nisem se vas upala prositi, ker ste bili vedno tako žalostni. — „Ako nam Bog pomore, bomo vže doplačali,“ rekó oče. —

Pot se je vlekel. Bratec sta se vzbudila in zrla pri oknu v zeleno raván a jaz sem premišljevala o novcih za „Detinstvo.“ — Nakrat pokažejo oče s prstom: „Glejte, tamle v ónem velikem poslopji so naša mati.“ In zrlí smo tjà in molčali.

Kmalu zažvižga hlaçon in mi obstojimo na kraji, kjer smo izstopili. Veliko mesto se razgrne pred našimi očmi. Krasota in blišč mesta nas omami, da pozabimo za trenotek otožne spomine. Prehodivši vže precej ulic, postojimo v ozkej zágati. Oče pogledajo po hišnih številkah. Pri malej hiši ustopimo. „Sedaj smo tukaj,“ nagovoré oče starikavo gospó, stoječo v veži. Srêpo pogleda najpred očeta, potem pa nas ter vpraša: „Čegavi so ti poniglavecí?“ — „Moji so, gospá!“ — „Le kak šum ali krik mi delajte, precej spodim vse od hiše. Tukaj imate ključ! Prvega se plača najemnina.“ Izreksi, otide in vže ni slišala naših besed: o gospá, saj bomo pridni!

Majhena koliba je bilo naše stanovanje. Ostati smo hoteli v njej, dokler ne pride kaj boljšega. Otroci smo spali na tleh, kuhali pa so nam oče. Bratec sta hodila v šolo, jaz pa sem gospodinjala po svojih malih močeh in prodajala, če ni bilo očeta domá, vsakovrstno drobnjavo. V veži smo imeli namreč malo trgovino s sukancem (cvirnom), trakovi, srajcami in drugimi takimi stvarmi.

Tako smo se navadili ubožnega življenja. Po materi smo seveda vedno povpraševali in oče so nas tolažili, da pridejo kmalu — ozdraveli.

In vender pride zaželjeni dan. Oče so šli po mater. Ves dan smo pričakovali vesele vrnitve in molili pred Jezuščkom ali pozna noč nam jo še le prinese. „Tukaj smo!“ rekó oče, in mi se oklenemo materinega vratí.

Malo so govorili — mnogo jokali. Brž grem zakurit, da pripravim skromno večerjico. A malo so zavžili in gledali nekako zmédjeno. Skrbeč povem

to očetu. Oče pa so dejali, da se bodo vže sčasoma privadili našemu življenju in da naj lepo ravnaj ž njimi. Potožila sem tudi Jezuščku svoje skrbi. Drugi dan so bili mati vže mnogo bistrejšega pogleda. Prijazno so se pogovarjali, da-si so bili redkobesedni, in zvečer so nam celó naprej molili. Zmirom je šlo na bolje. Mati so prevzemali polagoma gospodinjska dela in jaz sem morala v šolo.

To so bile moje najslajše ure. Še pogosteje sem se zatekala k Jezuščku in mu obljubila, da bodem zopet pridno nabirala novčiče za nesrečne otročiče, če tudi sem bila še dolžnica, kakor hitro bode mogoče. V šoli sem dobro napredovala in gospod katehet so mi podarili nekoč lepo podobico, ker sem tako dobro odgovarjala. Vesela hitim domóv z darilom in je pokazem očetu. Oče pa sežejo v žep in mi dadó novce za vse tri, zame in za bratca, da se zopet vpišemo v „Detinstvo“ . . . To je bilo naše veselje!

Prišli pa so božični prazniki in ž njimi novo leto. Gospodarica naše hišice je zdlatno povišala najemnino, kar je bil za nás zopet hud udarec. Mati so se jeli zopet žalostiti in tarnati, a mi smo je tešili z očetovim rekom: „Kadar žalost do vrha prikípi, takrat veselje se glási.“

III.

Naša trgovinica je nam malo nesla, za nas vse celó premalo. Zato pravijo oče, da bi krošnjarili, hodeč od hiše do hiše. In res so oprtali krošnjo na hrbet z raznim blagom ter šli na kmete. Ali slabo so opravili. „Ljudje me ne poznajo in denarjev nimajo,“ rekó oče, vrnivši se s polno krošnjo. Mati vzdihnejo, otroci pa prigovarjamo očetu, da poskusijo še jedenkrat. „Jezuščka bodemo prosili za vas, da hodi z vami, in gotovo se nas bode usmilil,“ tolažimo očeta in šli so, a vrnili se niso zopet s polno krošnjo. Šli so še in naložili še več in malo ne vselej so poprodali. Ljudje so dobili zaupanje do našega blagá.

A oče niso bili iz železa. Teža krošnje jih je postarala in pokvečila. Zmirom teže so nosili težko krošnjo in jaz se jim ponudim za pomagalko. Ali oče odbijejo mojo ponudbo, češ, ti moraš hoditi v šolo. Ko pa spoznajo tudi oče svojo slabost, zdi se jim vender dobra moja ponudba. Kmalu dobodem dovoljenje od gospoda učitelja in kateheta, da smem z očetom po svetu.

Težko je bilo zame nositi precej obilen zveženj, ali utrdila sem se kmalu. Ko prideva prvič domóv, rekó mi oče: „Danes si vže sama nekaj prislužila; koliko hočeš?“ — „O ničesar nočem, oče! samó kadar bode konec meseca, poprosim vas za 6 novčičev, zase dva, za Srečka dva in za Dragotina dva, da je nesem gospodu katehetu za paganske otročiče, češ: to sem si sama prislužila!“ — In tako je tudi bilo.

Oče so vidno slabeli in pokašljevali. Da-si sama še šibka, vzela sem vender dostikrat očetovo krošnjo na rame. Smilili so se mi in mnogo sva trpela oba na svojih potih. Toda materi nisva hotela o tem nikdar praviti, ker so bili preveč občutljivi.

Zima je prešla in poletje nam je prinašalo prijetnejše življenje. Ali tudi to je zopet minulo in zopet je pritiskal mraz in kašelj na bolnega očeta.

Nekega dne pa so se počutili posebno slabega. „Močí me zapuščajo,“ pravijo usedši se na kamen pri potu. „Dete ljubo! Bog ti bode vže povrnil tvojo ljubezen do roditeljev. Da-si me ne bode nosila dolgo zemlja, umrem

vender laže, ker vidim da si ti takó dobra. Toliko časa bi še rad živel, da se tebi leta nekoliko pomnožé. Misel na nepreskrbljene otroke in ubogo mater mi ne gre iz glave.“ — „Oh, oče, nikar se ne ukvarjajte s takimi mislimi. Jezus, ki nas do sih dob še ni zapustil, tudi sedaj nas ne bode.“ Tako je tolažil in spravljam naprej. Bila sva na sredi poljske ceste, ko se je ulegla temá na zemljo. Kar zagrabijo oče krčevito mojo roko; blede obraz se jim trese in kašljati začnó, da me je bila grôza. Slednjič se zgrudijo na zemljo ob cesti. Sneg poleg njih pa je kazal rudeče proge.

Čudno, da nisem prišla ob zavést. Poleg očeta poklekнем in vzdignem ročici k nebu; „O Jezus, moje usmiljenje! Tolikokrat si mi vže pomagal, pomagaj mi še danes. Molila bodem za paganske otročiče in ti nosila denarjev za-nje“ . . . In obrnem se zopet k očetu in kličem: „Oče, oče!“ Počasi odpró oči in zró v rudeči sneg. Z mojo pomočjo se slednjič vzdignejo lahno, rekoč: „Domóv morava!“

O to je bil dolg in težaven pot! Prijela sem očeta za roko in je peljala kakih deset minut, potem pa sem hitela zopet nazaj po krošnjo in zveženj. In tako sva hodila dve uri, ko me doideta dva moža: „Dekle, gotovo si ukralo ta zveženj, ker tako hitiš?“ — „Nè, kradla še nisem nikoli.“ — „Čegav pa je torej?“ — „Očetov.“ — „Kje pa so oče?“ — „Tam-le sedé,“ pravim in razložim, kako je bilo. Ali še mi nočeta verovati. Takrat pa padem pred moža na koleni in rečem: „Tam-le zadej je kri v snegu, ki je priča najina, in Jezušček v nebesih, ki nas izvestno ne zapusti!“ In moža sta verojela. Videla sta poprej rudečico v snegu. Ko pa ju še poprosim za pomoč, prime jeden za roko očeta in moj zveženj, a drugi mene in očetovo krošnjo, ter smo šli počasi domóv. Jeden je bil posebno radoveden in vse je hotel vedeti ter me je vprašal naposled, ako bi hotela z njim, ker nimajo doma nič otrok. Ali jaz mu rečem, da ne zapustim roditeljev in bratcev.

Pozno, jako pozno smo dospeli domóv. Mati, videč očeta, zeló se ustrašijo. Moža razložita najino stanje, oče gredó v posteljo, meni pa stisne óni prijazni tujec, ki me je vprašal, ako bi hotela z njim, nekaj v pest, in potem se poslovita dobrotnika od naju. Mati so bili v velikih skrbah zaradi očetove bolezni, ali oče so jo tolažili z znanim rekom: „Kadar žalost do vrha prikipi, takrat veselje se glasi.“

IV.

Zdaj pridejo na nas najbritkejši trenotki. Oče vže niso mogli iz postelje, mati pa so bdeli noč in dan pri njih, molčali so in zmêdeno pogledovali. Časih so govorili marsikaj, česar jih nismo razumeli. Stradali smo in brateca sem morala jaz oskrbovati. „Denarja ni, vsi pomrjemo gladú,“ pravijo mati. Tedaj izvlečem jaz tiste novce, ki mi jih je dal neznani tujec, ter nakupim potrebno za kuho. Poprašavši mater, če morda še kaj potrebujejo, otidem z bratecema v šolo.

Kadar pridemo o póludne domóv, bila so vrata zaprta. Potrkavšim nam pridejo mati odpirat. Čudno so nas pogledovali in ničesar govorili. Hitimo k očetu, a postelj je prazna. Prestrašena vprašam mater po očetu. Na tretje vprašanje mi še le odgovoré: „Odvedli so jih v bólnico.“

In jokali smo z materjo. Kar se nam začnó smijati in nas objemati; potem pa se spusté zopet v jok. Mi pa začnemo moliti na vse pretege in

izmolimo vse molitvice, kar smo jih znali. Tudi mati začnó na zadnje z nami moliti. Potem nas objamejo in pritiskajo na prsi, govoreč: „O dobri otroci! zavoljo moje gizdavosti morate toliko trpeti. Prej mi ni bila na mislih molitev, a zdaj noče Bog poslušati mojih prošenj.“

„O nè, mati, Jezušček nas izvestno ne zapusti, ker nam je pomagal še vselej,“ pravim jaz. Mati pa so govorili in nas strašili še naprej z zmedenimi besedami.

Drugi dan smo šli z materjo v bolnico. Postelja za posteljo se je vrstila in bolniki so ležali na njih. Pridemo do očeta. Komaj sem jih spoznala, takó so se izpremenili. S slabim — mrtvaškim glasom me pokličejo po imenu. Mi pa se ustopimo okolo postelje in jočemo. Potem vzdignejo oče svoji veli roki in nas blagoslové. Mi pa začnemo ihteti se in jokati. . . . Nič ne vem, kdaj so nas odvedli iz bolnice. Dobrega očeta pa nismo nikoli več videli. Kmalu po našem odhodu so izdihnili svojo plemenito dušo . . .

Mati pa so jeli zopet blódit. Po noči so vstali in otišli. Ko pa zjutraj vstanemo, začuje se nakrat ropot in krik po veži. „Nobenega pokopa! . . . Proč s tem, ničesar ne potrebujem!“ . . . Nato ustopijo v sobo, začnó razmetavati vse, kar jim pride pod roko in čudno kričé: „Pojdite, gremo k očetu! Vsi umrjemo . . . jeden, dva, tri“ — pri teh besedah vzdignejo velik nož in mahajo ž njim po zraku. Hočejo me prijeti, a jaz se zgrudim, in — potem vže ne vem, kaj se je godilo . . .

Vzdramivši se, pogledam okolo sebe. Bilo je vse mirno in bratca sta stala pri meni. Rečeta mi: „Matere vže ni! Ljudje so prišli in jih odvedli v blaznico.“

Bili smo zdaj popolnoma samí. Nikogar ni bilo k nam tistega dné. Trdo zapremo vrata, priporočimo se še jedenkrat našemu Jezuščku ter se uležemo spat z očetovim prigovorom: Kadar žalost do vrha prikipí, takrat veselje se glasi.

V.

Naša nesreča je prikipela do vrhunca. Nihče ni prišel k nam pogledat tudi drugega dne. Kar smo imeli hrane, použili smo vse. Glad nas je jel mučiti. Pokleknejo in začnemo moliti in prositi nebeškega očeta: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!“ — Tedaj mi je šinila v glavo misel, ki mi še nikdar ni prišla na um. Prosjačit grem. Odprem vrata, stopim na prag in se oziram po ulicah. V tem pridejo moje součenke ter me vprašajo, zakaj ne pridem več v šolo? Razložim jim svojo bédó.

Kmalu mi prinese vsaka nekaj pod zastorom in vrže v naročje: kruha in jabolk. Z veseljem tečem k bratcema, kričoč: „Jezušček nam je vže pomogel!“

Pozneje zaslišimo trkanje na vrata . . . „Najbrže so mati,“ mislim si in hitim odpirat. Stara prijateljica iz šole je bila, ki nam je prinesla zopet nekaj jedi in obljubila, da nas še obišče. In res pride po šoli več deklic, ki nas obdarujejo s kruhom. Na večer pomečem v peč zadnje polenčke in zakurim, da se malo pogrejemo. Vode nam pogrejem in v krop si nadrobimo kruha, kar je bila naša večerja.

Četrti dan se še ne vrnejo mati. Začuvši gospodinjin glas v veži, hitim k njej in jo vprašam po materi. „Mati so v blaznici,“ reče mi z osornim gla-

som, a še osornejše pristavi: „Kadar bode mesec pri kraji, glejte da se vas znebim.“ In ko jej začnem tožiti našo bédó, razjezi se in jezna otide.

Bratca sta se jezila nad neusmiljeno gospo ali jaz ju potolažim, rekoč: „Jezušček nas ne bode zapustil.“

Potem gremo vsi trije proti vežnim vratom, da bi vprašali koga za mater. Na pragu stoječ, opazimo, da prenašajo ljudje zelena drevesca in druge lepe stvari. „Sveti večer je danes,“ pravim bratoma. Kar pride mimo znana mi prijateljica in se ustavi pri nas, rekoč: „Nekaj sem vam prinesla za božično drevesce.“ In res je šla z nami ter nam naložila raznih stvari na mizo. Mi pa smo napravljali in krasili z velikim veseljem božično drevesce. Ko nas pa je začel mučiti glad, pobrali smo raz drevesce nekatere stvari in si utolažili lakoto. In zopet smo se zahvaljevali dobremu Jezuščku.

Potem otidemo v cerkev. Za roke se vodimo in hitimo do jaslí. Ko pa molimo Jezuščka v jaslích, pravi mi vedno nek notranji glas: Pojdi k gospodu katehetu! In res rečem bratcema, da me počakata, sama pa hitim k gospodu katehetu.

„Rozika! pozdravlja te nebó; kje tičiš vedno?“

„O gospod katehet! zdaj vže ne morem plačevati za paganske otročiče, odgovorim jaz in si zakrijem obličje z rokama. In ko me vprašajo, zakaj nè, razložim jim naše težko stanje. Solzé so prišle gospodu katehetu v oči . . . Čez nekaj časa mi rekó iti po bratca in počakati ter pristavijo: „Tudi danes vas ne zapusti Jezušček.“ In otišli so . . .

Kmalu se vrnejo gospod katehet z odlično gospo. Ta se nam prijazno nasmeje in nas pomiluje, potem pa otidemo ž njo. In prišli smo v veliko lepo hišo. Taka je bila, kakeršno smo imeli mi nekđaj, in še lepša. Precej nas posade okolo obložene mize. Srečko in Dragotin kar nista mogla od nje. Jaz pa sem pripovedovala moje in naše terpljenje. Domači otroci so se čudili in gospá jim je nas postavila za vzgled.

Po obedu nas pelje gospá sama v naše staro stanóvanje. Vse sem jej morala razložiti in pobrati smo morali še tist dan vso našo hišno opravo. Tudi našega Jezuščka nismo pozabili. Kar ustopi óni gospod, ki me je vodil po polji z bolnim očetom in me obdaroval, in gospa njegova. Naša nova gospa jima reče: „Tukaj pogledjte tri otročiče, katere vama danes pošlje Jezušček sam, da je vzameta za svoje.“ In gospod me vpraša, če tudi danes ne grem ž njim? In dejala sem, da moram skrbeti za bratca. — „Nič se ne boj za njiju, tudi bratca bodeta preskrbljena.“ In vsi trije začnemo poljubljati roko gospodu in gospej ter se jokamo od veselja . . . Sli smo še tist večer ž njima na dom.

Takó nas je pripeljal Jezušček na sveti dan k novim roditeljem. Jaz sem ostala pri njih, Srečko in Dragotin pa sta obiskovala višje šole. Vsem trem se godi prav dobro, takó dobro, kakor nekđaj v očetovej hiši. In zopet nosimo lahko vsak mesec novčiče k gospodu katehetu za uboge dušice paganskih otrok.

(Prosto posl. Alojzij Vakač.)